

Розділ 4. Облік, аудит та оподаткування

УДК: 336.221.4(477)

НЕДОЛІКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Лисюк В.С.

кандидат економічних наук, Рівненський інститут слов'янознавства,
м. Рівне, вул. вул. П. Могили, 28, 33017, Україна
тел.: (097)977-34-43, e-mail.: lysyukrivne@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9797-5944, DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-71-77>

DISADVANTAGES AND TRENDS OF THE TAX SYSTEM IN UKRAINE

V. Lysyuk

candidate of economics, Rivne institute of slavonic studies, Rivne, st. P. Mohyli, 28, 33017, Ukraine
tel.: (097)977-34-43, e-mail.: lysyukrivne@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9797-5944, DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-71-77>

Анотація. У статті подано оцінку сучасного стану податкової системи в Україні, роль прямих і непрямих податків у формуванні доходів Зведеного бюджету, проаналізовані недоліки податкової системи країни. Податкова політика уряду відображається в певній структурі оподаткування, яка складається з прямих та непрямих податків та змінюється під впливом економічних, політичних та соціальних факторів. Проведені дослідження показують, що протягом 2006-2016 років доходи Зведеного бюджету України сформовані на 73-84% за рахунок податкових надходжень. Частка непрямих податків домінувала у складі податкових надходжень, тоді як частка прямих податків зменшилась. Згідно з Податковим кодексом України до одиниці об'єктів (баз) оподаткування платників податків застосовуються такі види ставок: адвалорна, специфічна (в т.ч. специфічна фіксована та специфічна процентна), комбінована. Аналіз засвідчує, що найбільші суми надходжень до бюджету забезпечують податки, що стягуються за адвалорними ставками. У 2016р. вони становили 79,1% по Зведеному бюджету; 81,8% по державному та 69,8% по місцевих бюджетах. Значимість податків, які стягуються за специфічними ставками, особливо помітна для місцевих бюджетів: 26,6% їх формують податки, що стягуються за специфічними процентними ставками і 3,5% – за специфічними фіксованими ставками. Прямі податки сприяють розподілу податкового тягаря, за якого більше платять ті верстви суспільства, що мають вищі доходи. Форма прямого оподаткування вимагає досить складного механізму стягнення податків, виникають проблеми обліку об'єктів оподаткування і ухилення від сплати. Всі ці недоліки прямого оподаткування мають місце і в Україні. Завдяки відносно простому механізму стягнення непрямих податків вони забезпечують стійкі надходження до бюджету. Їх головним недоліком є їхній регресивний характер або обернено пропорційна залежність від платоспроможності споживачів. Аналіз української податкової системи показує, що вона має суттєві недоліки, серед яких нестабільність податкового законодавства, часті зміни об'єктів оподаткування і правил розрахунку податків, велика кількість податкових пільг і винятків, що порушують принципи рівності і дієвості цього процесу. Тому край необхідно посилити наукове обґрунтування податкової політики держави.

Ключові слова: прямі податки, непрямі податки, податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, акцизи, мито.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 2, бібл: 12

Annotation. This article gives an assessment of the current state of the taxing system of Ukraine, significance of direct and indirect taxes in the modeling of income of the Consolidated budget of Ukraine, analyses the drawbacks of Ukrainian taxing system. The purpose of the article is to analyze the taxing structure, spotting its drawbacks, estimating the directions for its improvement with the purpose of economic growth. Governmental taxing policy is displayed in certain taxing structure that changes under the influence of economic, political and social factors. Taxing structure consists of direct and indirect taxes. Direct taxes – taxes that depend on the income and property scale and that legal entities and individuals are charged with. Corporate profit tax and income tax are considered to be main direct taxes. Indirect taxes – taxes on goods and services that depend on consumption size are added to the goods' and services' prices and are paid by the consumers. Value added tax, excises and import toll are considered to be in the group of main indirect goods. The carried researches estimate that during years 2006-2016 the income of the Consolidated budget of Ukraine was formed by 73-84% at the expense of the tax revenues. The share of indirect taxes used to be dominating in the compound of tax revenues while the share of direct taxes was decreasing. Direct taxes contribute to the distribution of the tax burden when

the layer of the society with greater income is charged with greater tax. The form of direct taxing requires a complicated mechanism of tax collection as there are problems with the accounting of the objects of taxation and their avoidance of payment. All this taxation drawbacks hold a place in Ukraine too. Due to the simple mechanism of tax collection indirect taxes provide a stable income to the budget. Their main drawback is their regressive character or inversely proportional dependence on consumers' solvency. The analysis of Ukrainian taxing system shows that it has major drawbacks among which are the instability of taxing legislation, frequent changes of the objects of taxation and taxes calculation rules as well as a high quantity of tax privileges.

Key words: direct taxes, indirect taxes, income tax, profit tax, VAT, excise, toll.

Formulas: 0, *fig.:* 0, *tabl.:* 2, *bibl.:* 12

Постанова проблеми. Погіршення макроекономічної ситуації в Україні потребує вдосконалення фінансового механізму, ефективного використання його інструментів. В цих умовах вдосконалення податкової системи як засобу впливу на макроекономічну та макрофінансову стабільність, забезпечення сталого зростання ВВП набуває вкрай важливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існує велика кількість наукових робіт, що зосереджено на вивченні податкової системи, її принципів формування та структури податків, зокрема дослідження Алімпієва Є. В. [1], Василика О. Д., Павлюка К. В. [2], Загорського В. С. [3], Львовчкіна С. В. [4], Радіонової І. Ф. [5], Соколовської А. М. [6], Юхименко П. І., Федосова В. М., Лазебника Л. Л. [7]. Однак, зміни в економічному житті країни є настільки динамічними і непередбачуваними, що потрібно постійно відслідковувати ці зміни та аналізувати перспективи розвитку податкової системи на основі цих змін.

У дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених, політиків та практиків ще й досі не існує єдиного погляду щодо питомої ваги того чи іншого виду податку в податкових надходженнях та їх ролі в забезпеченні макроекономічної стабілізації та економічного зростання.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз структури податків, виявлення їх недоліків, визначення напрямків вдосконалення податкової системи з метою забезпечення економічного зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державна податкова політика знаходить втілення у певній

структурі податків, яка змінюється під впливом економічних, соціальних і політичних факторів. Видатний англійський економіст Дж. Кейнс вважав податки важливим інструментом реалізації стимулювання сукупного попиту і стабілізації економіки та її зростання. На відміну і на протигагу кейнсіанського підходу до фіскальної політики, яка має стимулювати «ефективний попит», прихильники неокласичного відродження акцент стали робити на фактори виробництва – працю і капітал. Широкомасштабне та цілеспрямоване зниження рівня оподаткування повинно позитивно впливати на пропозицію фінансових ресурсів, а отже, і на виробництво.

Обґрунтовуючи політику зниження податків, прихильники «економіки пропозиції» стверджують, що зростання надходжень до державного бюджету залежить не лише від величини ставки оподаткування, а й від обсягу податкової бази. Якщо ставки оподаткування зростають, то підриваються стимули до ділової активності, внаслідок чого відбувається скорочення податкової бази, а відтак і сумарних надходжень до державного бюджету. На думку А. Лаффера, за високого рівня податків підприємства не будуть зацікавлені в нових інвестиціях, оскільки більшу частину своїх доходів вони змушені будуть виплачувати до бюджету у вигляді податків.

Така ситуація провокує підприємства вишукувати різні способи ухилення від сплати податків, а отже, ховатися в «тінь», розвивати у такий спосіб підпільну або, як її називають, неофіційну підприємницьку діяльність. Навіть за оптимального розміру оподаткування в наш час у країнах з

розвиненою ринковою економікою приблизно 5-10% підприємств (переважно малого та середнього бізнесу) функціонують у тіньовій сфері, де, звичайно, не сплачуються податки [4, 181].

Динаміка доходів та податкових надходжень Зведеного бюджету України свідчить, що в Україні впродовж 2006-2016рр. доходи бюджету зросли майже в 5 разів. Частка доходів Зведеного бюджету коливалася від 28,07% до 32,85% і в середньому склала майже 31% до обсягу ВВП. Доходи Зведеного бюджету за досліджуваний період на 73-84% формувалися за рахунок податкових надходжень. Частка податкових надходжень до обсягу ВВП в середньому склала майже 24%. Напрямок зміни податкових надходжень протягом цього періоду змінювався сім разів. За європейськими нормами рівень податків до ВВП коливається в межах 30-35%. Питома вага податків в доходах бюджету сягає 90-95% [7, 149]. Отже, наведені дані свідчать про неоптимальну структуру доходів бюджету України, про необхідність її вдосконалення.

Згідно з Податковим кодексом України до одиниці об'єктів (баз) оподаткування платників податків застосовуються такі види ставок: адвалорна, специфічна (в т.ч. специфічна фіксована та специфічна процентна), комбінована [8, 36].

Найбільші суми надходжень до бюджету забезпечують податки, що стягуються за адвалорними ставками. У 2016 р. вони становили 79,1% по Зведеному бюджету; 81,8% по державному та 69,8% по місцевих бюджетах. Значимість податків, які стягуються за специфічними ставками, особливо помітна для місцевих бюджетів: 26,6% їх формують податки, що стягуються за специфічними процентними ставками і 3,5% – за специфічними фіксованими ставками [9, 112].

Проведені дослідження свідчать, що впродовж 2006-2016 рр. у складі податкових надходжень переважала частка непрямих податків, яка коливалася від 49,3% до 57,0% і впродовж досліджуваного періоду зросла на 2,4 процентних пункти.

Натомість частка прямих податків виявила тенденцію до зниження і в 2016 р. склала 30,6% порівняно з 38,9% в 2006 р., тобто знизилася в 1,3 рази. Загалом у 2016 р. співвідношення між прямими і непрямими податками у податкових надходженнях склало майже 1:2. У складі ВВП частки прямих і непрямих податків склали у 2016 р. відповідно 8,35% та 15,0%. Упродовж 2006-2016 рр. спостерігається тенденція до зростання частки непрямих податків до обсягу ВВП. Стосовно частки прямих податків у складі ВВП, то, починаючи з 2009 р. спостерігається тенденція її зниження з незначним зростанням у 2011 р. та у 2016 р. Загалом за 2006-2016рр. вона знизилася в 1,08 рази [10, 11].

Аналіз структури податкових надходжень Зведеного бюджету України за 2006-2016 рр. свідчить, що на початку досліджуваного періоду найбільш високу частку податкових надходжень становив податок на додану вартість (40%). Основні прямі податки – податок на прибуток підприємств і податок на доходи фізичних осіб разом та майже у рівних частках 20,8% та 18,1% відповідно забезпечують також 40% податкових надходжень Зведеного бюджету України. Наприкінці досліджуваного періоду (2016 р.) структура податкових надходжень дещо змінюється. У структурі прямого оподаткування спостерігається майже в 1,5 рази зростання частки податку на доходи фізичних осіб і майже в 2 рази зниження частки податку на прибуток підприємств, що, в свою чергу, обумовило зниження частки надходжень від прямого оподаткування. Така ж тенденція спостерігалася і у структурі ВВП: частки податку на прибуток підприємств і на доходи фізичних осіб змінилися майже у 2 рази і в 1,4 рази відповідно (табл. 1).

Податок на прибуток підприємств існує у всіх країнах. Світова практика показує, що за цим податком використовується велика кількість пільг у різних формах, наприклад, прискорена амортизація, пільга на інвестиції і науково-дослідні роботи, податкові знижки для підтримки окремих галузей, стимулювання розвитку нових

технологій, використання альтернативних видів енергії (сонячної і вітряної енергії – в США).

Стосовно індивідуального (особистого) прибуткового податку, то в багатьох країнах він є основним для податкових систем. Для стягнення цього податку зазвичай використовується прогресивна шкала оподаткування і враховується неоподатковуваний мінімум доходів.

Кількість ставок прибуткового податку, рівень мінімальної та максимальної ставок, склад податкових пільг визначається законодавством конкретної країни. Досі немає чіткого розуміння, що краще для країни, мати диференційовану шкалу прибуткового податку або мати єдину ставку.

Таблиця 1

Структура та динаміка прямих податків Зведеного бюджету України у 2006-2016 роках

Показники	Роки										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Прямі податки(основні) усього, млн.грн.	48963,2	69189,3	93752,6	77533,3	91388,4	115321,5	123885,4	127144,9	115404,4	139036,4	199005,0
У т.ч. податок на прибуток підприємств, усього млн.грн.	26172,1	34407,2	47856,8	33048,0	40359,1	55097,1	55793,0	54993,8	40201,5	39053,2	60223,2
% до податкових надходжень	20,8	21,3	21,1	15,9	17,2	16,5	15,5	15,5	10,9	7,7	9,3
% до ВВП	4,8	4,8	5,1	3,6	3,6	4,1	3,8	3,6	2,6	1,96	2,53
% до прямих податків	53,5	49,7	51,0	42,6	44,2	47,8	45,0	43,3	34,8	28,1	30,3
податок на доходи фізичних осіб, усього млн.грн	22791,1	34782,1	45895,8	44485,3	51029,3	60224,5	68092,4	72151,1	75202,9	99983,2	138781,8
% до податкових надходжень	18,1	21,6	20,2	21,4	21,8	18,0	18,9	20,4	20,5	19,7	21,3
% до ВВП	4,2	4,8	4,8	4,9	4,6	4,5	4,7	4,7	4,8	5,0	5,8
% до прямих податків	46,5	50,3	49,0	57,4	55,8	52,2	55,0	56,7	65,2	71,9	69,7

*Розраховано автором на основі джерел 10, 11

З одного боку, якщо маємо диференційовану шкалу, то в цьому випадку податкова система виконує більш соціальну функцію, так як диференціація прибуткового податку означає перерозподіл доходів від більш заможних верств населення до більш бідніших через бюджетну систему. З іншого боку, диференціація податку і відповідно більші податкові платежі з високих доходів не дають можливість виконувати в повному обсязі стимулюючу функцію податкової системи, так як не стимулює індивіда для отримання більш високого доходу.

Україна пройшла шлях від диференційованої шкали оподаткування особистого доходу до єдиної ставки (18%). Це було зроблено з метою детінізації доходів, бо вважалось, що високі

диференційовані ставки податку на доходи стимулюють їх тінізацію, однак суттєвої детінізації доходів не відбулося. На сьогоднішній день, по оцінкам різних спеціалістів, більше 50% економіки України знаходиться в тіні. Тому одна з основних задач уряду і Верховної Ради України створити таку податкову систему, яка б дала можливість хоча б ненабагато детінізувати економіку країни.

Прямі податки сприяють розподілу податкового тягаря, за якого більше платять ті версти суспільства, що мають вищі доходи. Такий принцип оподаткування більшість економістів вважає справедливим. Однак, форма прямого оподаткування вимагає досить складного механізму стягнення податків, виникають проблеми обліку об'єктів

оподаткування і ухилення від сплати. На жаль, всі ці недоліки прямого оподаткування мають місце і в Україні.

У всіх країнах податкова система доповнюється непрямими податками. Завдяки відносно простому механізму стягнення (від них важко ухилитися) вони забезпечують стійкі надходження до бюджету поза прямої залежності від динаміки доходів. Крім того, вони психологічно легше сприймаються ніж прямі, тому що платяться непомітно для споживачів, немає безпосереднього зв'язку між сплатою податку й усвідомленням цього. Їх основний недолік – їхній регресивний характер або обернено пропорційна залежність від платоспроможності споживачів. Внаслідок цього непряме обкладання товарів масового споживання важким тягарем лягає на населення з низькими доходами,

оскільки велика частина його доходів витрачається саме на споживання продуктів харчування та інших товарів першої необхідності.

У структурі непрямих податків домінуючу роль відіграє податок на додану вартість, який у 2016 р. склав майже 70% і забезпечував біля 40% податкових надходжень у Зведеному бюджеті України, хоча його частка упродовж 2006-2016 рр. знизилася в 1,2 рази. У структурі непрямих податків в досліджуваному періоді зростає частка акцизного збору – майже в 2,3 рази та майже в 2 рази зменшується частка ввізного мита (табл. 2). Виходячи з політики уряду, яка спрямована на подальше зростання акцизних ставок на бензин, алкогольні і тютюнові вироби, можна констатувати, що частка акцизного збору у податкових надходженнях буде і далі зростати.

Таблиця 2

Структура та динаміка непрямих податків Зведеного бюджету України у 2006-2016 роках

Показники	Роки										
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Непрямі податки(основні) усього, млн.грн.	65978,8	79539,5	116798,7	112550,2	123188,0	173875,8	190241,8	178202,3	196513,3	289128,6	357258,0
у т.ч. податок на додану вартість, млн.грн.	50396,7	59382,8	92082,6	84596,7	86315,9	130093,8	138826,8	128269,3	139024,3	178452,4	235506,0
% до податкових надходжень	40,1	36,8	40,5	40,7	36,8	38,9	38,5	36,2	37,8	27,4	36,2
% до ВВП	9,3	8,2	9,7	9,3	7,7	9,6	9,5	8,4	8,9	9,0	9,9
% до непрямих податків	76,4	74,7	78,8	75,2	70,1	74,8	73,0	72,0	70,7	61,7	65,9
акцизний збір, усього, млн.грн.	8608,1	10567,7	12783,1	21624,5	28316,1	33319,0	38429,0	36668,0	45100,0	70795,2	101750,7
% до податкових надходжень	6,85	6,55	5,63	10,4	12,08	9,96	10,66	10,36	12,27	13,95	15,64
% до ВВП	1,6	1,5	1,3	2,4	2,5	2,5	2,6	2,4	2,9	3,6	4,3
% до непрямих податків	13,0	13,3	11,0	19,2	23,0	19,2	20,2	20,6	23,0	24,5	28,5
Ввізне мито усього, млн.грн.	6974	9589	11933	6329	8556	10463	12986	13265	12389	39881,0	20001,3
% до податкових надходжень	5,55	5,95	5,25	3,04	3,65	3,13	3,60	3,75	3,37	7,86	3,07
% до ВВП	1,3	1,3	1,3	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,8	2,0	0,8
% до непрямих податків	10,6	12,0	10,2	5,6	6,9	6,0	6,8	7,4	6,3	13,8	5,6

*Розраховано автором на основі джерел 10, 11

З 2016р. для забезпечення зростання доходів бюджету законодавець застосовує адвалорні ставки податку до задекларованих виробником максимальних роздрібних цін із урахуванням ПДВ і акцизного податку, тимчасом як до 2016р. вони встановлювалися відповідно до

максимальних роздрібних цін без ПДВ та з урахуванням акцизного податку. Наслідки таких змін – зростання додаткових надходжень бюджету.

Слід відмітити, що ПДВ використовується більш як у 40 країнах. Особливо він розповсюджений у Європі.

Сума ПДВ цілком сплачується споживачем або за єдиною ставкою, або за декількома: зниженою – для товарів і послуг першої необхідності, стандартною – для більшості товарів і підвищеною – для предметів розкоші, тютюнових і алкогольних виробів. Встановлення більш високих податків тільки на товари не першої необхідності і розкоші звужує сферу непрямого оподаткування і, як наслідок, скорочує надходження доходів до бюджету. І, навпаки, навіть невисокий рівень непрямого оподаткування товарів повсякденного користування забезпечує державі стабільні і значні доходи.

Використання прямих та непрямих податків – характерна риса податкових систем всіх країн в сучасних умовах. Відмінність полягає тільки в їхньому співвідношенні. Згідно з дослідженнями спеціалістів в останні два десятиріччя загальна картина прямого та непрямого оподаткування в розвинених країнах має такий вигляд:

- прямі податки переважають в Нідерландах, Данії, Люксембурзі, Канаді, Нової Зеландії, Швейцарії, Австрії, США, Японії. Підвищилась їх роль у Великобританії, Німеччині, Фінляндії.

- непрямі податки переважають у Франції, Австралії, Ірландії, Греції, Іспанії. Зросла їх роль у Швеції.

- дещо врівноваженою структурою прямих і непрямих податків характеризуються Норвегія, Італія, Швеція [7, 309; 12, 303].

Загальні тенденції в оподаткуванні реалізуються у такому напрямку: з підвищенням рівня податкових надходжень частка непрямих податків знижується, оскільки основний фактор, який визначає співвідношення між прямими і непрямими податками, - це рівень життя основної маси населення. Низький рівень об'єктивно обмежує масштаби прямих податків з доходів юридичних і фізичних осіб.

Водночас, існує й інший фактор – національні особливості окремих країн, які обумовлюють наявність різних стереотипів щодо тих чи інших податків. Так, в групі розвинених країн чітко виокремлюють такі,

де частка непрямих податків у загальних податкових надходженнях перебуває в межах 28-35% (Японія, США, Канада), і ті, де ці величини досягають 45-55% (Італія та Франція) [7, 309; 12, 303].

Висновки. Діюча система оподаткування в Україні має суттєві недоліки, серед яких нестабільність податкового законодавства, часті зміни об'єктів оподаткування і правил розрахунку податків, велика кількість податкових пільг і винятків, що порушують принципи рівності і дієвості цього процесу. Край необхідно посилити наукове обґрунтування податкової політики держави. Доходи Зведеного бюджету України упродовж 2006-2016 рр. на 73-84% формувалися за рахунок податкових надходжень. За європейськими нормами неподаткові надходження у структурі бюджету мають складати не більше 5%. Дані свідчать про неоптимальну структуру доходів бюджету України.

Досвід розвинених країн свідчить, що з підвищенням рівня податкових надходжень, частка непрямих податків знижується, що вказує на зростання рівня життя основної маси населення розвинених країн. Нажаль, в Україні упродовж 2006-2016рр. вона мала тенденцію до зростання, що свідчить про погіршення рівня життя основної маси населення України.

Упродовж досліджуваного періоду спостерігалися зміни: у структурі прямого оподаткування – зростання частки податку на доходи фізичних осіб та зниження частки податку на прибуток підприємств; у структурі непрямих податків – зниження частки ПДВ та ввізного мита і зростання частки акцизного збору.

Література:

1. Алімпієв Є. В. Фінансово-монетарна трансмісія у державному регулюванні економіки: монографія. Кам'янець-Подільський, 2013. с. 96-108.
2. Василик О. Д., Павлюк К. В. Бюджетна система України: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. с.142-151.
3. Загорський В. С. Бюджетно-податкова система України: теорія і практика: монографія. Київ, 2006. – 304с.

4. Львовчкін С. В. Макроекономічна стабілізація в Україні у контексті економічного зростання: монографія. Київ, 2003. с. 37-56, 180-182.

5. Радіонова І. Ф. Макроекономіка: теорія та політика: підручник. Київ: Таксон, 2004. с. 177-190.

6. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія та практика становлення: підручник. Київ: Знання-Прес, 2004. 454с.

7. Лазебник Л. Л., Федосов В. М. Теорія фінансів: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. с. 30, 309-313.

8. Юшко С. В. Використання податкової ставки як інструменту забезпечення зростання доходів бюджету України. *Фінанси України*: журнал. 2018. №2. с. 109-119.

9. Податковий кодекс України. – Київ. ДП «ІВЦ ДПА України», 2010. 336с.

10. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 13.09.2018).

11. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення 13.09.2018).

12. Якушик І. Д. Податки в країнах світу: довідник. Київ, 2004. 480с.

4. Lovochkin S. V. Makroekonomichna stabilizatsiia v Ukraini u konteksti ekonomichnoho zrostantia: monohrafiia. Kyiv, 2003. s. 37-56, 180-182.

5. Radionova I. F. Makroekonomika: teoriia ta polityka: pidruchnyk. Kyiv: Takson, 2004. s. 177-190.

6. Sokolovska A. M. Podatkova systema derzhavy: teoriia ta praktyka stanovlennia: pidruchnyk. Kyiv: Znannia-Pres, 2004. 454s.

7. Lazebnyk L. L., Fedosov V. M. Teoriia finansiv: pidruchnyk. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury, 2010. s. 30, 309-313.

8. Yushko S. V. Vykorystannia podatkovoi stavky yak instrumentu zabezpechennia zrostantia dokhodiv biudzhetu Ukrainy. *Finansy Ukrainy*: zhurnal. 2018. №2. s. 109-119.

9. Podatkovi kodeks Ukrainy. – Kyiv. DP «IVTs DPA Ukrainy», 2010. 336s.

10. Ofitsiyni sait Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (data zvernennia 13.09.2018).

11. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (data zvernennia 13.09.2018).

12. Yakushyk I. D. Podatky v krainakh svitu: dovidnyk. Kyiv, 2004. 480s.

Reference:

1. Alimpiiev Ye. V. Finansovo-monetarna transmissiia u derzhavnomu rehuliuванні ekonomiky: monohrafiia. Kamianets-Podilskyi, 2013. s. 96-108.

2. Vasylyk O. D., Pavliuk K. V. Biudzhetna systema Ukrainy: pidruchnyk. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2004. s.142-151.

3. Zahorskyi V. S. Biudzhetno-podatkova systema Ukrainy: teoriia i praktyka: monohrafiia. Kyiv, 2006. – 304s.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2018 р.